

2. Желтовская, Л.Я. Особенности развития умения общаться у младших школьников/ Л.Я. Желтовская// Начальная школа. – 2011. – № 5. – С. 50-57.
3. Ксензова, Е.В., Сюжетно-ролевая игра как средство коррекции коммуникативных УУД у детей младшего школьного возраста URL: <https://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/obshchepedagogicheskie-tekhnologii/2016/04/13/referat-syuzhetno-rolivaya-igra-kak> (дата обращения: 22.02.2021).
4. Матюшкин, А.М. Психология мышления. – М.: Педагогика, 1998. – 223с.
5. Образное мышление: как научиться решать житейские проблемы в голове URL:<https://ponervam.ru/obraznoe-myshlenie.html> (дата обращения: 22.02.2021).

Анацкая О .И., студент 302 группы
 Научный руководитель – Гутько О. Л.,
 кандидат культурологии, доцент кафедры

КУЛЬТУРА ПАЎСЯДЗЁННАСЦІ Ў ТВОРАХ

УЛ. С. КАРАТКЕВІЧА, ПРЫСВЕЧАНЫХ СУЧАСНАСЦІ АЎТАРА

Літаратура – гэта “адзін з відаў мастацтва, адметнымі рысамі якога з’яўляюцца імкненне да пазнання свету і чалавека, стварэнне сістэмы маральных каштоўнасцяў, непасрэдная сувязь з элітарнай, масавай культурамі, а таксама з культурай паўсядзённасці” [2, с. 286].

Паняцце “культура паўсядзённасці” першапачаткова развівалася на базе філасофіі, дзе разглядалася ў якасці пасрэдніка паміж культурай і прыродай у чалавечым жыцці. У далейшым, дэфініцыя ўжывалася для абазначэння “аднаго з кампанентаў культуры разам з навукай, рэлігіяй, мастацтвам, правам, фальклорам і г. д.” [1, с. 15].

Сёння культура паўсядзённасці прадстае перад намі як крыніца пазнання жыцця чалавека на розных этапах развіцця грамадства і культуры, асноўным адрозненнем якога з'яўляецца даследаванне ў кантэксце толькі адной з нейкай-небудзь нацыянальнасці, народа, пакалення, якія знаходзяцца на пэўнай стадыі свайго фарміравання і развіцця.

Культура паўсядзённасці – гэта “пэўны лад жыцця, лад думак, спосаб існавання не аднаго канкрэтнага чалавека, а цэлай групы людзей, якія складваліся стагоддзямі і на якія не можа аказаць істотнага ўплыву імклівае развіццё якой-небудзь іншай спецыялізаванай формы культуры” [1, с. 16].

Гэта паняцце мае масавы характар і валодае сваёй нацыянальнай, сацыяльнай і гістарычнай спецыфікай, а таксама рэгіянальнай і этнакультурнай своеасаблівасцю.

Культура паўсядзённасці з'яўляецца не толькі своеасаблівым кампанентам культуры, але і сродкам пазнання, адлюстравання рэчаіснасці.

Пэўныя прыкметы часу (творы мастацтва, прадметы побыту, географічныя назвы і г.д.) з'яўляюцца “галоўным крытэрыем у распазнанні канкрэтнага гістарычнага часу і нацыянальнай прыналежнасці” [3].

Значную ролю ў трансляцыі асаблівасцей культуры паўсядзённасці пэўнага гістарычнага часу адыгрывае слова, літаратура.

Беларуская літаратура праходзіць свой шлях развіцця і станаўлення паралельна з падзеямі ў краіне і свеце: гістарычнымі, палітычнымі, рэлігійнымі і г.д.

У розныя часы літаратура ўбірае ў сябе, а затым адлюстроўвала ўсё, што адбывалася вакол. Безумоўна, літаратура аднаго перыяду адрозніваецца ад іншага, але нязменны прынцып – зафіксаваць рэальнасць, рэчаіснасць.

Так, у сярэдзіне XX стагоддзя прадстаўлена культура паўсядзённасці, якая апісвае жыццё чалавека падчас вайны, а таксама ў пасляваенны перыяд. “Яркім прадстаўніком беларускай літаратуры другой паловы XX стагоддзя з'яўляецца Уладзімір Сямёнавіч Караткевіч” [4].

Адным з твораў пісьменніка, які непасрэдна кранае тэму вайны, з'яўляецца яго аповесць “Лісце каштанаў”.

Гэта так званы ўспамін пісьменніка пра ўласны лёс і лёс пакалення, чыё дзяцінства і юнацтва прыпалі на цяжкі ваенны час.

Падзеі твора адбываюцца ў толькі што вызваленым ад фашыстаў Кіеве. Тут праходзіць паўсядзённае жыццё герояў аповесці – беларуса Васілька Стасевіча, ад імя якога вядзецца апавяданне, украінцаў Раланда Дзмітрэнкі, Багдана Цара і Яўгена Кульбы, украінкі Нонкі Юніцкай, немца Карла Канецкага і яўрэя Навума Фінееса.

Яны ў свае 14–16 год добра ведалі, што такое вайна, бо знаходзіліся ці то пад акупацыяй, ці то ў партызанах, ці то ў эвакуацыі.

Ул. С. Караткевіч акцэнтуюе ўвагу на своеасаблівых гульнях “падлеткаў-партызан”, іх стасунках між сабой, якія прасякнуты ідэяй вайны. Кожнага новага чалавека для залічэння ў іх “атрад” яны сустракаюць допытам, які складаецца з пытанняў: “Хто ты?” (маецца на ўвазе нацыянальнасць), “Хто твой бацька, дзядзька?” (маецца на ўвазе, дзе служылі сваякі).

Паказным і цікавым быў момант, калі разам сустрэліся яўрэй Навум Фінеес, немец Карл Канецкі, паміж якімі здзейснілася сутычка. Немец паясняе, што не так лёгка жыць немцу на савецкай зямлі, бо такія сем’і высылялі для бяспекі, паказвалі пальцамі. А потым выявілася, што самому немцу выдалі медаль за адвагу перед Айчынай.

Але ў пацядзённым жыцці падлеткаў было нямала і радасцяў. У той час да іх прыйшло і першае каханне. Пісьменнік з цеплынёй згадвае: “Божа мой, якія мы былі маладыя, якія да святасці дурныя і якія бязглузда, пабоску чыстыя!”. Закаханыя Васілька Стасевіч і Нонка Юніцкая мараць пра лепшае, мірнае і шчаслівае жыццё.

Адной з галоўных тэм паўстаюць зборы падлеткаў на фронт. Яны мараць трапіць на вайну з геройскім ўчынкам – з уласнай зброяй. Таму падлеткі адправіліся за горад і пачалі адкопчаць у глыбокім яры кулямёты і

вінтоўкі, якія пакінулі фашысты падчас адступлення, не забыўшы замяніраваць тэрыторыю склада. Аўтар падзей расказавае трагічную развязку падзей – адбыўся выбух, з-за якога толькі двое з кампаніі падлеткаў засталіся жывымі – Васіль і Нонка. У эпілогу аповесці чытач даведваецца, што героі аповесці, Васіль і Нонка, ажаніліся і праз гады інстынктыўна пазбягалі вуліц Кіева ў залатую восень – час, калі адбыліся трагічныя падзеі іх юнацтва.

У кінастужцы “Лісце каштанаў” (1987, рэжысёр Павел Забела), знятай на беларускім тэлебачанні, Павел Піліпавіч Дубашінскі, выконваючы ролю аўтара, ад імя якога вядзецца распавяданне, кажа: “Можа нехта не паверыць мне, але я не люблю адну з самых прыгожых з’яў на зямлі, не люблю лістоты каштанаў”, бо з гэтай парой у яго звязаны балючыя ўспаміны пра сваіх сяброў.

Асноўныя тэмы твора – жыццё дзяцей і моладзі ў перыяд вайны, балючыя ўспаміны Ё.С. Караткевіча, тэма сяброўства і кахання, а таксама любові да роднай зямлі.

Другі твор, які апавядае пра студэнцкае жыццё ў пасляваенны час – аповесць “У снягах драмае вясна”. Шмат у чым, гэты твор аўтабіяграфічны, таму насычаны дэталямі і сімваламі, якія дасканала апісваюць жыццё, мысленне грамадства таго перыяду.

Шмат падобнага ў лёсе галоўнага персанажа твора Ўладзіслава Берасневіча да леса пісьменніка. Заўважаецца падабенства іх імёнаў і прозвішчаў. Берасневічу, як і аўтару, у 1952 годзе было 22 гады. Ён адмаўляўся, як і сам Караткевіч, ісці на сумныя лекцыі, а замест гэтага працаваў у бібліятэцы. Як і аўтар, Берасневіч ня ведаў, кім ён хоча быць – навукоўцам ці паэтам. Рыхтаваўся да паступлення ў аспірантуру, але, у выніку сфабрыкаванай дэмагогамі справы, паехаў настаўнічаць у вёску, як і сам Караткевіч.

Галоўны герой смела выступаў супраць ідэй, якія яму здаваліся неразумнымі, шукаў і знаходзіў падтрымку ў іншых людзей, сваімі словамі і паводзінамі “абуджаў” іншых.

У творы Ўладзіслаў Берасневіч паўстае чалавекам, які набліжае вясну грамадскага абнаўлення. У эпілогу Ўл.С. Караткевіч піша: “Чатыры гады мінула, адбыліся вялізныя змены ў дзяржаве, і з кожнай зменай Берасневіч адчуваў, што гэта яго думка, што робіцца яго справа і сама дзяржава робіцца ўсё больш і больш роднай яму, без ранейшых непаразуменняў. І маркічаў ставала ўсё менш, бо новае патрабавала, каб кіраўнік проста працаваў і займаўся гаспадаркай, а не мянціў языком на зборах. Стала спакойней на сэрцы” [4].

Творы Караткевіча прасякнуты тонкасцю і глыбінёй у перадачы духу і каларыту таго часу. У аповесці “Лісце каштанаў” аўтар акцэнтуюе ўзор на праявах гераізму, на жаданнях паказаць сябе праз подзвігі, а у творы “У снягах драмае вясна” – адлюстроўваць тагачаснае студэнцкае асяроддзе, гуманістычныя пакненне да навучання, спасціжэння ведаў і новых гарызонтаў жыцця.<https://translate.google.by/>

Такім чынам, выява культуры паўсядзённасці ў літаратурных творах дае магчымасць аднаўляць атмасферу пэўнага гістарычнага часу, вывучаць вытокі фарміравання беларускага менталітэту, а таксама спосабы мыслення людзей эпохі ва ўзаемасувязі з сучаснымі падзеямі.

СПІС ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ

1. Капкан, М.В. Культура повседенности / М.В. Капкан. – Екатеринбург, 2016.
2. Кравченко, А.И. Культуралогия: учебное пособие / А.И. Кравченко. –4 изд. – М. : Академический Проект, 2003. – 496 с.
3. Культура повседневности [Электронный ресурс] : учебно-методический комплекс / [сост. Чернявская Ю. В.]. – Минск : [б. и.], 2012. – 14 с. – Режим доступа :

<http://repository.buk.by/handle/123456789/15705?show=full>. – Дата доступа : 02.03.2021.

4. Уладзімір Караткевіч [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступа: <https://karatkevi.ch/>. – Дата доступа : 01.03.2021.

Анацкая О. И., студент 302 группы
Научный руководитель – Гурченко А. И.,
кандидат искусствоведения, доцент

РОЛЬ УЧРЕЖДЕНИЙ КУЛЬТУРЫ В СОХРАНЕНИИ ПАМЯТНИКОВ СОВРЕМЕННОЙ БЕЛОРУССКОЙ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ КУЛЬТУРЫ

Учреждение культуры – это организация, созданная с целью осуществления управленческих, социально-культурных и других некоммерческих функций [3]. Учреждения культуры, которые занимаются вопросами сохранения и трансляции белорусской художественной культуры, в зависимости от направлений и формы деятельности подразделяются на следующие типы.

1. Библиотеки.

В Республике Беларусь одними из наиболее значимых библиотек, которые вносят вклад в сохранение и популяризацию достижений белорусской художественной культуры, являются Национальная библиотека Беларуси, Центральная научная библиотека имени Якуба Коласа Национальной академии наук Беларуси, Президентская библиотека Беларуси и другие [7]. Основными направлениями деятельности белорусских библиотек в данной области являются: сохранения культурного наследия и необходимых условий для реализации права граждан соприкоснуться с ним; формирование и хранение библиотечных фондов, предоставление их во временное пользование гражданам; распространение